

Crisia

Vol. LV, Supliment nr. 1, 2025

INTERFERENȚE. TRECUT, PREZENT, VIITOR

Lucrările Sesiunii Internaționale de Comunicări Științifice
a Muzeului Țării Crișurilor Oradea – Complex Muzeal
10-11 octombrie 2025

Coordonatori:

Gabriel Moisa • Sorin Șipoș

Colectiv redacțional:

**Gruia Fazecaș • Florina Ciure • Ioan Goman
Cornel Abrudan • Ioan Ciorba**

Editura Muzeului Țării Crișurilor
Oradea, 2026

CALIGRAFIA, O ARTĂ UITATĂ, REDESCOPERITĂ ÎNTR-UN PROIECT EXPOZIȚIONAL

Monica CÎRSTEA*

CALLIGRAPHY, A FORGOTTEN ART, REDISCOVERED IN AN EXHIBITION PROJECT

ABSTRACT

At the Prahova County Museum of History and Archaeology, an exhibition project dedicated to calligraphy—the art of beautiful handwriting—was organized over several years. This is an art that has lost ground in favor of the digital world. The project entitled “*Illustrations from Words – Calligraphy Exhibition*” debuted in 2017 and was carried out in collaboration between the museum and the “Ion Luca Caragiale” National College in Ploiești. The exhibition project was organized at the end of each school year, reaching a total of eight editions: June 2017, December 2017, June 2018, June 2019, June 2020, June 2021, June 2022, and June 2023.

After a one-year break, the calligraphy project resumed in the 2024–2025 school year, this time organized by the museum together with the “Carmen Sylva” Art College in Ploiești. In June 2025, the first edition of the exhibition project “*Calligraphic. Cursive Imprints*” was held.

At a time when computers, tablets, and mobile phones occupy an increasingly large portion of children’s time, a teacher sought to reconnect young people with handwriting.

The aim of organizing this exhibition project was to bring calligraphy back into the public’s attention in the 21st century, when this art has been largely replaced by ever-advancing technologies. Practicing this art offers the opportunity to develop imagination, become more creative, and spend free time in a pleasant and relaxing way.

Through this educational project, we aimed to help high school students disconnect from the digital environment, rediscover themselves, and connect deeply with this creative journey by practicing calligraphy. Handwriting is therapy for the soul, a form of relaxation, and at the same time an emotion, as words create connections between people.

The participating high school students understood how important handwriting is, even in the age of technology.

Keywords: calligraphy, exhibition project, art, high school students, digital technology.

„Arta scrisului de mână ne stimulează controlul asupra mâinii, ne ajută să ne coordonăm privirea cu mișcarea degetelor. Scrisul de mână exprimă sufletul nostru, stilul sau personalitatea”¹.

(Umberto Eco)

În cadrul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova s-a organizat timp de câțiva ani un proiect expozițional dedicat Caligrafiei, arta scrisului frumos de mână. Artă ce a pierdut teren în favoarea digitalului. Proiectul intitulat „Ilustrații din cuvinte – expoziție de caligrafie” a debutat în anul 2017 și a fost realizat în colaborare cu Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești. Până la povestea proiectului nostru, considerăm că sunt necesare câteva mențiuni despre caligrafie pentru a înțelege de ce a apărut acest proiect.

Scrisul de mână este considerat unul dintre cele mai importante moduri de comunicare, însă în acest secol, când lumea este guvernată de tehnică, scrisul de mână rezistă cu greu evoluției tehnologiei digitale.

În prezent, scrisul de mână este tot mai rar folosit de oameni și treptat intră în categoria artelor uitate, ca multe alte arte, un exemplu de artă folosită la fel de rar fiind și arta conversației. A scrie de mână pe o foaie de hârtie sau a conversa față în față ca forme de comunicare tind să devină desuete într-un secol XXI, în care aceste arte au fost înlocuite de multitudinea de device-uri – telefon mobil, laptop, tabletă – care sunt tot mai inteligente și atrăgătoare pentru majoritatea oamenilor. Nu suntem conștienți că, scriind de mână, așternem pe hârtie o parte din sufletul nostru.

„Scrisul de mână, o abilitate fundamentală dezvoltată de-a lungul mileniilor, are un rol crucial în educația și dezvoltarea copiilor. Studiile neuroștiințifice indică o conexiune solidă între scrisul de mână și dezvoltarea cognitivă, emoțională și motorie a copiilor”².

*Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova; e-mail: monik_boom@yahoo.com.

¹ <https://ortodox.md/umberto-eco-scrisul-de-mana-contribuie-la-dezvoltarea-armonioasa-a-copilului/>

² <https://www.psychologies.ro/dezvoltare-personala-cunoaste-te-2/educatie/importanta-scrisului-de-mana-in-educatia-copii-2195656>

Caligrafia, de la o materie obligatorie de studiu în școală, a ajuns în prezent o artă practică de oameni ca formă de relaxare, un refugiu prin care își exprimă emoțiile lor. În lumea digitală de azi, scrisul de mână a devenit demodat, în viziunea multora. Însă în „toate studiile de specialitate se afirmă cu tărie că scrisul de mână are beneficii neurologice importante, stimulând creierul prin antrenarea tuturor funcțiilor cognitive, printre care memoria, atenția, limbajul”³.

În România nu se mai predă caligrafia în clasele primare de aproape 20 de ani, nici măcar ca materie opțională. Unele țări care au renunțat de câțiva ani la scrisul de mână în școli (elevii fiind învățați să tasteze) fac un pas înapoi. Aceste țări au constatat că s-a produs o „digitizare exagerată” în școli, una dintre țări fiind Suedia. În anul 2023, autoritățile au constatat: „potrivit declarației ministrului educației și cercetării, în Suedia s-a produs «o digitalizare exagerată» a școlii, mai ales în ultimii zece ani”⁴. Cu toate acestea, Suedia a făcut un pas curajos înapoi spre educația tradițională. Școlile au limitat drastic ecranele, readucând cărțile tipărite și scrisul de mână. Motivul? „Autoritățile suedeze au constatat o scădere a nivelului de alfabetizare și o diminuare a capacității de concentrare în rândul elevilor. Rezultatele la testele internaționale au tras un semnal de alarmă, iar experții au avertizat că expunerea excesivă la ecrane poate afecta înțelegerea profundă a textului și capacitatea de a reține informația. Guvernul a alocat fonduri pentru reintroducerea manualelor tipărite și pentru consolidarea orelor dedicate lecturii clasice. Accentul cade din nou pe cititul susținut, pe scrisul de mână și pe interacțiunea directă cu profesorul, fără intermedierea constantă a unui ecran”⁵.

Autoritățile suedeze discută inclusiv despre restricționarea telefoanelor mobile în școli, pentru a limita distragerile și a reda liniștea din clasă. Ideea este simplă: „mai puține notificări, mai multă atenție, noua prioritate a sistemului suedez”.

„Mesajul transmis de Stockholm nu este o condamnare a tehnologiei, ci o recalibrare. Oficialii spun clar că instrumentele digitale rămân utile, dar trebuie folosite cu măsură și doar acolo unde aduc valoare reală procesului educațional”⁶. Concluzia ar fi că „Suedia nu renunță la tehnologie. Renunță la iluzia că tehnologia, de una singură, produce învățare”⁷.

„Revenirea parțială la creion și hârtie în școlile din Suedia nu este o modă și nici o respingere a progresului. Este o decizie bazată pe realitatea din sălile de clasă și pe nevoia de a proteja dezvoltarea cognitivă a copiilor. Într-o lume tot mai digitalizată, paradoxal, metodele clasice de învățare devin din nou esențiale. Suedia transmite un mesaj important: înainte de a construi competențe digitale avansate, copiii au nevoie de o fundație solidă în citit, scris și gândire”⁸.

Astfel, „Suedia, care a mers printre primele pe drumul digitalizării totale, recunoaște acum că echilibrul a fost pierdut. Fără bazele solide ale lecturii și concentrării, tehnologia nu poate compensa. Un semnal puternic pentru întreaga Europă, într-un moment în care multe sisteme de învățământ încă mizează pe ecran ca soluție universală”⁹.

În prezent, în Suedia se pune accentul pe scrisul de mână și pe ora de lectură din cărți. „Un lucru normal, ar spune mulți, dar în Suedia această activitate era până de curând o raritate”¹⁰.

Chiar și unii elevi din Suedia sunt conștienți de pericolul „digitizării exagerate” în școli. Întrebați de reporter ce părere au despre revenirea la scrisul de mână, copiii dintr-o școală primară, aflată în centrul orașului Stockholm, au spus: Elev: „Când scrii pe un computer, nu poți obține un scris caligrafic și ajungi să ai un scris de mână urât”. Alt elev: „Îmi place mai mult să scriu de mână, pe hârtie”. Întrebat de reporter: „De ce?”, acesta a spus: „Pentru că mi se pare mai adecvat (pentru un școlar)”. O profesoară din aceeași școală a menționat: „Consider că elevii care au sub zece ani nu ar trebui să folosească tabletele electronice pentru a scrie texte, deoarece elevii au nevoie de timp pentru a-și dezvolta scrisul de mână. În plus, consider că legătura dintre creier și mână, atunci când îți dezvoltă scrisul de mână, are și alte beneficii: îți îmbunătățește chiar și cititul”¹¹.

³ <https://www.editurasprint.ro/2025/12/14/scri-sul-de-mana-intre-tehnologie-si-traditie/>

⁴ <https://evz.ro/suedia-renunta-la-tabletele-si-se-intoarce-la-manualele-traditionale.html>

⁵ https://www.stiripesurse.ro/suedia-viraj-major-dupa-ani-de-digitalizare-se-renunta-la-ecranele-din-scoli-in-favoarea-cartilo-iparite_3858427

⁶ *Ibidem*.

⁷ <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/doua-iluzii-suedia-ar-renunta-la-digitalizare-2507113.html>

⁸ <https://gradinita-taramulfermecat.ro/suedia-si-digitalizarea-in-scoli/>

⁹ https://www.stiripesurse.ro/suedia-viraj-major-dupa-ani-de-digitalizare-se-renunta-la-ecranele-din-scoli-in-favoarea-cartilo-iparite_3858427

¹⁰ <https://stirileprotv.ro/stiri/international/masura-neasteptata-in-sistemul-de-invatare-din-suedia-copiii-revin-la-scri-sul-de-mana.html>

¹¹ *Ibidem*.

Schimbarea din Suedia a stârnit discuții în multe alte țări. Lecția Suediei ar putea fi: „tehnologia e bună dacă și numai dacă este subordonată învățării reale”¹². Autoritățile din această țară pun acum calitatea învățării pe primul loc, nu tehnologia. Schimbarea din Suedia este o lecție pentru toată lumea. Și „poate cel mai important, această schimbare ne amintește că învățarea este un proces care trebuie construit cu grijă, cu răbdare și cu echilibru – indiferent de țară sau de tehnologia disponibilă”¹³.

„Cazul Suediei se înscrie într-o dezbatere mai largă despre impactul ecranelor asupra copiilor. După perioada de școală online din pandemie, tot mai multe țări analizează: cât timp este sănătos pentru un copil să stea în fața unui ecran, la ce vârstă este potrivită introducerea intensivă a tehnologiei, cum pot fi protejate competențele de bază. Suedia oferă un exemplu de reevaluare pragmatică, bazată pe date, experiență și feedback din partea profesorilor”¹⁴.

„O altă țară deschisă către digitalizarea societății, Olanda, a decis să interzică dispozitivele digitale în sălile de clasă”¹⁵.

De asemenea, în unele școli din S.U.A. scrisul de mână cursiv este reintrodus ca materie obligatorie. „Decizia poate părea nostalgică, însă se bazează pe dovezi științifice. Studiile arată că scrisul de mână activează creierul diferit față de tastare. Cercetătorii de la Universitatea din Indiana au descoperit că elevii care scriu de mână prezintă modele de activitate cerebrală similare cu cele ale cititorilor adulți. Studiile arată că scrisul de mână activează creierul diferit față de tastare”¹⁶.

„De-a lungul timpului, scrisul de mână a fost strâns legat de procesul de învățare. În prezent, elevii și studenții alternează între caiete și dispozitive digitale, însă studiile sugerează că aceste metode nu au același impact asupra memoriei”¹⁷.

Beneficiile cognitive ale scrisului de mână sunt complexe pentru oameni. O echipă de cercetare norvegiană condusă de Audrey van der Meer a comparat activitatea cerebrală a 36 de studenți care scriau de mână sau tastau cuvinte. Studiul arată că scrisul de mână creează conexiuni extinse între diferite regiuni ale creierului, în special în zonele responsabile de învățare și memorie. „Când scrii de mână, formezi toate aceste modele motorii complexe, în timp ce tastarea implică doar mișcări foarte simple ale degetelor”, spune van der Meer¹⁸.

Sunt totuși țări unde scrisul de mână nu a dispărut niciodată din programa școlară, precum Franța și Brazilia. „Un studiu recent al Universității Norvegiene din Stavanger dezvăluie că generația Z pierde o abilitate pe care oamenii o au de 5.500 de ani. Concret, 40% dintre elevi și-au pierdut capacitatea de a scrie de mână”¹⁹.

„Specialiștii susțin că soluția nu este renunțarea la tehnologie, ci găsirea unui echilibru între metodele tradiționale și cele digitale. Scrisul de mână are un rol important în dezvoltarea abilităților cognitive și lingvistice, în timp ce competențele digitale devin esențiale într-o lume dominată de tehnologie. Prin urmare, în școli ar trebui încurajată folosirea ambelor metode, astfel încât elevii să beneficieze atât de avantajele scrisului de mână, cât și de cele ale instrumentelor digitale”²⁰. Un sistem educațional eficient combină metodele tradiționale cu cele moderne.

Scriitorul, filosoful și profesorul italian Umberto Eco a ținut în 2009 o frumoasă pledoarie în favoarea artei scrisului de mână. În acea pledoarie, el îndemna părinții să-și învețe copiii să păstreze viu acest mod de comunicare. „Dacă există școli de călărie deși nu mai circulăm cu trăsura, dacă există cluburi unde putem învăța să navigăm deși nu mai suntem la fel de devotați acestui mijloc de transport precum erau fenicienii în urmă cu 3.000 de ani, de ce nu ar exista și școli de caligrafie unde copiii să învețe să păstreze vie arta scrisului de mână?”, se întreba Umberto Eco²¹.

„Într-un editorial publicat în The Guardian, scriitorul vorbește despre «vina» pe care o poartă inventatorul pixului pentru stilul dezastruos în care am ajuns cu toții să scriem de mână și despre lipsa de răbdare și de fantezie de care am ajuns să dăm dovadă atunci când comunicăm în scris cu cei din jur”²².

¹² <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/doua-iluzii-suedia-ar-renunta-la-digitalizare-2507113.html>

¹³ <https://stiripentru copii.com/2026/02/12/suedia-intre-tablete-si-caiete-de-ce-invatarea-se-intoarce-la-hartie/>

¹⁴ <https://gradinita-taramulfermecat.ro/suedia-si-digitalizarea-in-scoli/>

¹⁵ <https://evz.ro/suedia-renunta-la-tabletele-si-se-intoarce-la-manualele-traditionale.html>

¹⁶ <https://www.libertatea.ro/stiri/scrizul-de-mana-revine-scoli-sua-beneficii-copii-studii-5618066>

¹⁷ <https://actualitatea-romaneasca.ro/2026/03/06/de-ce-nu-ar-trebui-sa-renuntam-la-scrizul-de-mana-in-scoli/>

¹⁸ <https://www.libertatea.ro/stiri/scrizul-de-mana-revine-scoli-sua-beneficii-copii-studii-5618066>

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ <https://actualitatea-romaneasca.ro/2026/03/06/de-ce-nu-ar-trebui-sa-renuntam-la-scrizul-de-mana-in-scoli/>

²¹ <https://www.activenews.ro/cultura/Umberto-Eco-Invatati-copiii-sa-pastreze-vie-arta-scriului-de-mana.-Arta-scriului-de-mana-ne-stimuleaza-controlul-asupra-mainii-ne-ajuta-sa-ne-coordonam-privirea-cu-miscarea-degetelor-130487>

²² <https://ziare.com/scoala/scoli/umberto-eco-invata-copiii-sa-pastreze-vie-arta-scriului-de-mana-893915>

„Tragedia a început cu mult înainte de apariția computerului și a telefonului mobil”²³, spune celebrul umanist arătându-se totodată îngrijorat, dar și amuzat, de prescurtările ciudate la care am ajuns să apelăm în ziua de azi în mesajele transmise cu ajutorul acestora.

„Neîndoielnic, copiii din ziua de azi nu vor renunța la noile descoperiri tehnologice. Dar trebuie să ținem cont că întotdeauna umanitatea a știut să își redescopere adevăratele plăceri estetice sau sportive pe care civilizația le-a eliminat ca fiind necesare”²⁴.

„În ciuda avansului tehnologic, este important să continuăm să practicăm scrisul de mână pentru a ne menține creierul sănătos și activ”²⁵.

Scrisul de mână are și o zi în care este sărbătorit. Pe 23 ianuarie este Ziua Internațională a scrisului de mână, pe care o sărbătorim din anul 1977 la inițiativa Asociației Producătorilor de Instrumente de Scris (Writing Instrument Manufacturers Association, WIMA). Această serbare a fost instituită cu scopul de a ne aminti frumusețea și unicitatea acestei forme de artă, numită caligrafie, dar și necesitatea folosirii semnăturii de mână. Nu întâmplător, această zi coincide cu ziua de naștere a lui John Hancock, devenit notoriu datorită semnăturii sale, deosebit de lizibile și de interesante, de pe Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii.

Revenind la proiectul nostru, când calculatorul, tableta sau telefonul mobil ocupă majoritatea timpului copiilor într-un procent tot mai mare, un cadru didactic s-a gândit să reconecteze tinerii la scrisul de mână. Pornind de la realitățile menționate mai sus doamna dr. Elena Butunoi, profesor și psiholog la Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești, vechi prieten și colaborator al muzeului, a inițiat proiectul educațional „Caligrafia – arta scrisului frumos”. „Caligrafia este artă, terapie și comunicare”, spune doamna dr. Elena Butunoi.

Acest proiect educațional a debutat în anul școlar 2016-2017 și a fost realizat de muzeu și colegiul menționat până în anul școlar 2022-2023, când doamna profesoară s-a pensionat. Proiectul s-a desfășurat pe parcursul celor șapte ani sub coordonarea doamnei prof. dr. Elena Butunoi și a autoarei acestor rânduri. La finalul fiecărui an școlar, proiectul „Caligrafia – arta scrisului frumos” s-a finalizat cu o expoziție cu lucrările elevilor la sediul muzeului, intitulată „Ilustrații din cuvinte – expoziție de caligrafie”.

Scopul organizării expoziției a fost de a readuce în atenția publicului larg Caligrafia – arta de a scrie frumos de mână, într-un secol XXI în care această artă a fost înlocuită de către noile tehnologii tot mai avansate. Practicarea acestei arte îți oferă posibilitatea de a-ți dezvolta imaginația, de a deveni creativ și de a-ți petrece timpul liber într-un mod plăcut și relaxant.

De la debutul său în anul școlar 2016-2017, proiectul educațional a stârnit interesul tinerilor liceeni. Astfel, motivația școlii și a muzeului în continuarea proiectului educațional și a organizării expoziției „Ilustrații din cuvinte – expoziție de caligrafie” a fost seriozitatea și entuziasmul elevilor participanți. Având aceste importante argumente, proiectele dedicate scrisului de mână au continuat în următorii ani școlari. Proiectul expozițional a fost organizat la finalul fiecărui an școlar, ajungând să realizăm opt ediții astfel: iunie 2017, decembrie 2017, iunie 2018, iunie 2019, iunie 2020, iunie 2021, iunie 2022 și iunie 2023.

Motivația doamnei profesoare în conceperea proiectului a fost aceea de a reîmprieteni elevii de liceu cu scrisul de mână, într-un secol XXI acaparat de noile tehnologii digitale, folosite excesiv de la mic la mare. Viața oamenilor este puternic influențată de evoluția tehnologică menită, cum spun reclamele, să ne facă viața mai ușoară. Uităm însă importanța scrisului de mână și cât de mult ne-am baza pe această milenară modalitate de comunicare în cazul în care tehnologia nu ar funcționa.

Debutul proiectului „Caligrafia – arta scrisului frumos” a coincis cu renunțarea la scrisul de mână în multe țări din Europa și în unele state din S.U.A. „În 45 de state din S.U.A. în locul caligrafiei, copiii studiază Word-ul, caligrafia devenind materie opțională în școli, din 2014, iar în Finlanda din anul 2016 s-a renunțat la scrisul de mână încă din primii ani de școală, elevii fiind învățați să tasteze”²⁶.

Prin acest proiect educațional ne-am propus să ajutăm tinerii liceeni să se deconecteze de la mediul digital, să se redescopere și să se conecteze profund la această călătorie creativă practicând caligrafia.

Prin tema abordată, proiectul a fost o provocare pentru toți cei implicați, atât pentru elevi, cât și pentru coordonatori. Inițial, acest proiect dedicat scrisului de mână a pornit cu scepticism, pentru că nu am crezut că vom putea convinge elevii de liceu să revină la scrisul de mână, ei fiind practic dependenți de tastatura calculatorului, de ecranul touchscreen al tabletei și al telefonului mobil. Astfel s-a pus întrebarea:

²³ <https://ortodox.md/umberto-eco-scrisul-de-mana-contribuie-la-dezvoltarea-armonioasa-a-copilului/>

²⁴ <https://ziare.com/scoala/scoli/umberto-eco-invatai-copiii-sa-pastreze-vie-arta-scrisului-de-mana-893915>

²⁵ <https://www.doctorulzilei.ro/avantajele-scrisului-de-mana-cum-poate-imbunatati-functionarea-creierului-plus-alte-8-activitati-benefice-pentru-sanatatea-creierului/>

²⁶ Drobeta, *Pedagogie Muzeală*, XXVII, Editura MEGA, Drobeta Turnu Severin, 2017, p. 22.

cum îi poți atrage pe adolescenți ce scriu mesaje pe Instagram sau „Insta”, cum spun ei, pe whatsapp, pe Facebook mai puțin pentru că este folosit de cei „bătrâni”, conform spuselor lor, Twitter, Instagram sau Snapchat, să revină la scrisul de mână?

Folosirea în majoritatea timpului a acestor noi mijloace tehnologice la scris stârnește îngrijorare în rândul cadrelor didactice, al psihologilor și nu numai. În același timp, sunt persoane care militează pentru ca această artă să nu dispară definitiv și au creat ateliere de caligrafie, organizează expoziții, proiecte educaționale, campanii la radio și afaceri proprii. Astfel, arta caligrafiei, dominată la începuturi de maeștrii caligrafi, este apreciată și astăzi, chiar dacă nu la aceeași valoare ca altădată; însă și cei care o mai stăpânesc astăzi pot primi și ei acest titlu.

Reîntorcându-ne la proiectul nostru, surprinzător pentru noi, organizatorii, a fost faptul că liceenii au fost interesați să participe la acesta. La început a fost o participare mai slabă din punct de vedere numeric, dar cu mare entuzism. În primul an școlar 2016-2017 s-au înscris 10 elevi, majoritatea din clase cu profil real, apoi numărul lor a crescut treptat, ajungând la 11 elevi în anul școlar 2017-2018, 33 elevi în anul școlar 2018-2019, 35 elevi în anul școlar 2019-2020, 22 elevi în anul școlar 2020-2021, 23 elevi în anul școlar 2021-2022 și 52 elevi în anul școlar 2022-2023. Elevii participanți au fost dornici să exerseze diferite stiluri de scris de mână, cu ajutorul stiloului și tocului.

Proiectul educațional, pe lângă „resuscitarea” scrisului de mână, a mai adus o noutate în viața tinerilor participanți, și anume Cărțile Poștale. Acestea, la fel ca scrisul de mână, sunt lucruri ce nu se mai folosesc, devenind în prezent un hobby pentru colecționari. Astfel, tinerii au îmbinat arta scrisului frumos cu arta plastică și au realizat cărți poștale interesante cu mesaje motivaționale și citate deosebite în limba română. Prin desenele transpuse pe cartoanele colorate, ei și-au arătat și latura artistică. Creațiile elevilor au fost realizate în mare parte în timpul liber, fiind un moment de relaxare pentru ei printre multitudinea temelor școlare.

De asemenea, au fost realizate ateliere demonstrative în cadrul unor workshop-uri, desfășurate în fața cadrelor didactice și a colegilor, în decembrie 2016 și noiembrie 2019. O noutate în proiect a fost introducerea Caietelor de caligrafie, începând cu anul școlar 2018-2019. Astfel, elevii participanți, pe lângă realizarea cărților poștale cu mesaje scrise caligrafic, au avut și caiete de caligrafie în care au scris mesaje, poezii, impresii în diferite stiluri de scris caligrafic, care au fost expuse și ele în cadrul expoziției din iunie 2019 și în anii următori.

Trebuie precizat că în anii 2020^{27,28} și 2021²⁹, datorită evoluției epidemiologice din țară, am organizat proiectul expozițional în mediul on-line prin realizarea unor filmulețe ce au fost postate pe pagina de Facebook și pe site-ul muzeului. În anul școlar 2020-2021 am făcut câteva schimbări în desfășurarea proiectului, postând săptămânal începând de la 1 octombrie până în iunie 2021 în fiecare joi câte o carte poștală realizată de un elev/ă. Fiecare carte poștală a fost însoțită de un motto inventat de organizatorul proiectului expozițional, inspirat de caligrafie, precum:

„Fiecare dintre noi
Are felul lui de a scrie
Și de studiezi intens,
Stăpânești arta caligrafiei!”

„Elevi cu creativitate
Compun mesaje minunate
Dând viață literelor
Pe cărți poștale ilustrate!”

„Tocuri, penițe, stilouri
Dintotdeauna toate-s bune
Pentru scrisul de mână!”

Am procedat așa pentru a motiva elevii și pentru a le păstra viu interesul față de acest frumos proiect într-o perioadă în care trebuia să stai în casă, să faci școală on-line și pentru a-i distra de la toată situația

²⁷ <https://youtu.be/y58p2pFzF3w>

²⁸ <https://youtu.be/K1rcBTxPDBs>

²⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=3tqiZmCWVdQ>

negativă prin care treceam cu toții. Având în vedere contextul acelor ani, ne bucurăm că am reușit să avem continuitate și că am menținut viu atât proiectul educațional, cât și pe cel expozițional.

După expoziția organizată în iunie 2023, am făcut pauză un an de la proiectul dedicat caligrafiei pentru că nu am mai avut un cadru didactic în cadrul colegiului care să se implice în continuarea lui. În perioada de pauză ne-am gândit că ar trebui totuși să continuăm acest proiect, care are o temă inedită precum scrisul de mână. Având binecuvântarea inițiatoarei proiectului educațional „Caligrafia – arta scrisului frumos”, doamna prof. dr. Elena Butunoi, am reluat acest minunat proiect dedicat caligrafiei. Aceasta s-a bucurat când i-am cerut permisiunea să reluăm acest proiect dedicat scrisului de mână cu alți elevi.

Astfel, din anul școlar 2024-2025 am reluat proiectul dedicat caligrafiei, cu Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești. Am ales acest colegiu pentru că muzeul desfășoară de câțiva ani o frumoasă și inedită colaborare. Prin proiectele expoziționale organizate de muzeu împreună cu acest colegiu se promovează patrimoniul și talentul tinerilor artiști ce studiază în acest prestigios colegiu ce poartă pseudonimul literar al primei regine a României, Elisabeta – Carmen Sylva. Schimbând colegiul, am ales un alt titlu pentru proiectul expozițional, însă acesta se bazează pe aceleași principii ca vechiul proiect. Proiectul de caligrafie a fost reluat sub coordonarea doamnei profesoare Iulia Ignat din partea colegiului și a noastră. Doamna profesoară a coordonat o grupă de tinere artiste talentate care au înțeles ce dorim să promovăm prin acest proiect – scrisul de mână și cărțile poștale.

În iunie 2025 am organizat la sediul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova prima ediție a proiectului expozițional cu titlul „Caligrafic. Amprente cursive”³⁰, continuând povestea dedicată caligrafiei. În cadrul expoziției, publicul vizitator a putut descoperi cărți poștale și caiete de caligrafie, tinerele artiste îmbinând în lucrările lor scrisul de mână cu arta plastică.

Despre proiect doamnele profesoare care au coordonat elevii din cele două colegii au spus:

„Caligrafia este mai mult decât un simplu mod de a scrie – este o formă de artă care reflectă cultura, răbdarea și creativitatea omului. Într-o lume în care scrisul de mână este tot mai rar folosit, caligrafia reușește să păstreze vie frumusețea literelor și a expresiei personale. Proiectul «Caligrafia – arta scrisului» și-a propus să readucă în atenție importanța acestei practici, atât din punct de vedere estetic, cât și educativ. Prin caligrafie, elevii pot învăța disciplina, atenția la detalii și pot descoperi plăcerea de a crea ceva frumos cu propriile mâini. În plus, caligrafia contribuie la dezvoltarea motricității fine și la îmbunătățirea concentrării. Alegerea acestui subiect are scopul de a valoriza scrisul ca formă de artă și de a stimula interesul pentru conservarea tradițiilor grafice”³¹, a mărturisit dr. Elena Butunoi, profesor și psiholog.

„Am primit o temă frumoasă, ofertantă, care provoacă la melancolie. Cartea poștală, cuvintele scrise pe aceasta, intenția expeditorului, alegerea destinatarului surprind emoție. Tinde către intimitatea unui jurnal, dar este relatată succint. Recurge la calitatea intrinsecă a fiecăruia. Îmi pare bine că am participat la acest proiect și mi-ar plăcea să dezvoltăm această temă. Să găsim scrisului valențe care ne reprezintă, care vorbesc despre noi. Depășind calitatea estetică a caligrafiei, litera poate deveni formă într-o compoziție plastică, așadar, expresivitatea acesteia poate fi îmbogățită. Mulțumim pentru oportunitate și poate vom continua colaborarea pe această temă”³², a precizat doamna profesoară Iulia Ignat.

În toți anii de desfășurare a proiectului de caligrafie, elevii participanți au dat dovadă de creativitate, imaginație și emoție. Văzând interesul tinerilor în acest proiect, am dorit să aflăm și impresiile lor vizavi de acesta și i-am rugat în fiecare an să ne transmită în câteva fraze ce a însemnat pentru ei acest proiect dedicat scrisului de mână. Concluziile câtorva dintre elevii participanți sunt:

Anul școlar 2016-2017:

„M-am implicat în acest proiect cu caligrafia deoarece am considerat că timpul pe care îl aveam liber era pierdut din cauza unor activități care nu îmi aduceau niciun beneficiu. Din punctul meu de vedere, caligrafia este un mod special de a petrece timpul și, de asemenea, m-a ajutat să îmi dezvolt imaginația și creativitatea în domeniul artei”. – Ioana Octavia Grigore, clasa a X-a B, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Pentru mine, participarea la acest atelier de caligrafie a reprezentat o modalitate de a scăpa de rutina zilnică și de a îmi deschide noi orizonturi artistice. Mereu am fost captivată de arta scrisului și de modul

³⁰ <https://www.observatorulph.ro/lifestyle/2757298-expozitie-de-caligrafie-la-muzeul-de-istorie-din-ploiesti>;

<https://www.ordineazilei.ro/muzeul-județean-de-istorie-si-arheologie-prahova-va-invita-sa-descoperiti-expozitia-caligrafic-amprente-cursive/>

³¹ <https://www.ordineazilei.ro/viziteaza-muzeul-de-istorie-si-arheologie-prahova-si-descopera-caligrafic-amprente-cursive-o-expozitie-care-ne-aminteste-ca-ne-putem-exprima-si-in-alt-mod-decat-cel-virtual-galeri/>

³² *Ibidem.*

cum a evoluat de-a lungul timpului. Din acest motiv sunt mai mult decât bucuroasă că mi s-a oferit șansa de a lua parte la această activitate”. – Meda Andreea Dragomir, clasa a X-a B, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Consider că insul care nu se are decât pe sine ca scop trăiește într-o dezolantă tantologie sufletească. De aceea, am hotărât să intru în acest proiect alături de colegii mei. De ce caligrafie și nu un alt hobby? Prin caligrafie reușesc să pun pe foaie tot ceea ce gândesc, așadar îmi deschid sufletul în fața lumii (...) căci ce rost are o minte deschisă, fără un suflet deschis?” – Bianca Alexandra Iordache, clasa a X-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„Arta scrisului reprezintă o metodă de a-ți expune sentimentele, iar caligrafia ajută de a îmbrăca acest scris într-o aură frumoasă. Prin acest proiect de caligrafie am ajuns să iubesc scrisul și să învăț tainele acestuia”. – Eduard Gabriel Sima, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„Caligrafia pentru mine a reprezentat un mod de relaxare, un mod de a-mi dezvolta latura artistică. Sunt mândră că am făcut parte din acest proiect, la care voi lucra mereu cu mare drag”. – Ioana Diana Popescu, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Caligrafia, dar și proiectul condus de doamna Butunoi, au reprezentat și reprezintă o modalitate frumoasă de a-mi întrerupe rutina de fiecare zi pentru a mă relaxa, creând felicitări superbe. Totodată mă ajută să îmi îmbunătățesc scrisul de mână”. – Julio Ernest Costache, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„Datorită caligrafiei, am învățat nu numai arta scrisului, cât și arta răbdării. Datorită caligrafiei, pot spune că am învățat să fiu mai răbdătoare și am mai învățat că nu totul este ceea ce pare a fi”. – Ana Lica, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„Caligrafia nu reprezintă doar o metodă de a scrie, ci și un mod de viață. Pot spune că prin acest proiect am reușit să văd o altă față a scrisului caligrafic și, anume, cea artistică prin care mi-am exprimat ideile și gândurile într-un mod unic”. – Andra Câmpeanu, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„Întotdeauna am fost fascinată de arta scrisului frumos, întrucât de mică am încercat să-mi dezvolt un scris cât mai corect și cât mai frumos. Nu am ales să fac acest lucru doar pentru frumusețea caietelor sau lucrărilor pe care le scriu și acum la fel de frumos ca în clasele mai mici, ci pentru a putea înțelege și învăța lucruri noi prin scris. Astfel, am hotărât să mă implic în acest proiect care promovează caligrafia, la care am ajuns să organizez expozițiile alături de doamna profesoară Butunoi, care ne îndrumă. Am reușit, de asemenea, să îmi dezvolt și latura mea artistică și să-mi exprim gânduri într-un mod original și creativ”. – Andra Câmpeanu, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Caligrafia, numită și arta scrisului frumos, este un proiect unic în Ploiești, în zilele telefoanelor mobile și a tehnologiei. Oamenii se pot exprima în alt mod, în afară de virtual, prin scris caligrafic specific vremurilor din antichitate”. – Andra Maria Paraschiv, clasa a XI-a F, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Pentru mine, implicarea în acest proiect mi-a dat șansa să fac altă activitate, în afară de a sta pe telefon și pe rețelele sociale. Caligrafia este o metodă prin care eu mă relaxez și în care sunt față în față cu o formă a artei, tocul cu peniță și foaia pe care îmi pot exersa mai multe tipuri de scris caligrafic. Arta scrisului frumos, așa cum i se mai spune, este un proiect în care m-am implicat cu tot dragul și este o activitate pe care aș practica-o ca un hobby, cu mare plăcere”. – Andra Maria Paraschiv, clasa a XI-a F, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Proiectul în care m-am implicat mi-a dat ocazia să îmi petrec timpul liber într-un mod productiv. Am fost atrasă de la bun început de acesta, fiind pasionată de tot ce înseamnă artă și frumos. Caligrafia este un mod de a-ți exprima emoțiile și sentimentele, așternându-le pe o coală, și din acest motiv sunt mândră că am făcut parte din acest proiect”. – Teodora Gomoiu, clasa a XI-a F, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

Din anul școlar 2017-2018 nu avem impresii.

Anul școlar 2018-2019:

„Mi-a plăcut proiectul de caligrafie, arta scrisului frumos de mână și modul confortabil și eficient de colaborare. Acest curs m-a ajutat să-mi dezvolt scrisul și de a fi mai ordonat”. – Alexandra Sultana, clasa a IX-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Proiectul m-a ajutat să aflu că îmi place foarte mult să scriu orice, mai ales atunci când sunt stresată”. – Lavinia Bucur, clasa a IX-a J, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Caligrafia m-a ajutat să cunosc noi oameni, să colaborez cu ei, cum să ajut oamenii în unele momente. M-a ajutat să învăț istoria scrisului și că este o parte din personalitatea noastră, pe care nimeni nu poate să o ia din viața noastră”. – Andra Ion, clasa a IX-a J, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Acest proiect de caligrafie mi-a oferit oportunitatea de a descoperi alte activități distractive și în același timp un nou hobby. Mă bucur că m-am înscris la acest proiect și că am cunoscut persoane noi. Mie mi-a plăcut foarte foarte foarte foarte foarte foarte foarte foarte foarte foarte mult!” – Andrei Costache, clasa a IX-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Caligrafia m-a ajutat să aflu mai multe despre mine și scrisul meu, să descopăr o parte din mine pe care credeam că nu o am”. – Anca Ion, clasa a IX-a J, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Acest proiect de caligrafie m-a ajutat să înțeleg că oricine are o latură artistică și că aceasta poate fi interpretată în diferite forme și că scrisul este o metodă extraordinară de a-ți arăta creativitatea. De asemenea, am găsit această metodă drept terapie împotriva stresului”. – Andreea Pârvulescu, clasa a X-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Mi-ar plăcea să fac parte în continuare din acest proiect deoarece m-a ajutat să îmi dezvolt latura creativă și să apreciez mai mult arta caligrafiei”. – Bianca Nuțu, clasa a X-a B, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Acest proiect mi-a oferit șansa să îmi descopăr un nou talent, și anume caligrafia. Am învățat diferite modalități de scriere și, pe lângă acestea, o nouă metodă de relaxare ce mi-a fost foarte eficientă pe perioada anului școlar. De asemenea, mă simt norocoasă că m-am înscris la acest proiect deoarece foarte puțini oameni știu ce înseamnă cu adevărat caligrafia și nu își dau seama cât de frumoasă este de fapt”. – Gabriela Anghelache, clasa a IX-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„În aceste vremuri când tehnologia este în plină dezvoltare, când folosim cât mai puțin pixul și creionul, acest proiect mi-a oferit ocazia să descopăr frumusețea scrisului caligrafic”. – Elena Radu, clasa a X-a G, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Când am început liceul, mi-am propus să mă înscriu la toate proiectele ce îmi vor ieși în cale, însă când mi s-a oferit șansa de a mă înscrie la Caligrafie, am fost extrem de încântată, nici măcar nu știam că există așa ceva. O șansă enormă prin care pot arăta lumii simplul fapt că îmi place să scriu. Și cu ocazia aceasta am fost nevoită să îmi exerseze scrisul caligrafic. Recomand tuturor elevilor să încerce, măcar pentru relaxare combinată cu productivitate”. – Anda Neagu, clasa a IX-a I, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Sunt în al doilea an în acest proiect și tot ce pot să spun e că am avut doar de câștigat. Deși am crezut că sunt antitalent, am aflat că pot face mai multe decât mă așteptam. Am reușit să învăț diferite stiluri de scris de mână și mi-am putut folosi creativitatea pentru a face unele cărți poștale și felicitări de care să fiu mândră”. – Bianca Nedelcu, clasa a XI-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„Acest proiect a reușit să mă izoleze de toate problemele și să mă facă să mă gândesc la lucrurile care contează cu adevărat pentru mine. M-a făcut să îmi fac puțin timp și pentru mine și să-mi descopăr talentele ascunse pe care îmi doresc să le dezvolt. Dacă nu m-aș fi implicat în acest proiect, nu mi s-ar fi deschis interesul pentru artă și nu aș fi putut observa ce impact are desprinderea de cotidian asupra unui adolescent”. – Alina Nicolae, clasa a X-a B, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Acest proiect m-a ajutat să îmi dezvolt latura creativă și cu ajutorul acestei activități am descoperit lucruri noi, cum ar fi scrisul caligrafic, cu ajutorul căruia uiți complet de ceea ce este în jurul tău, fiind prea concentrat să scrii frumos, îți exersează răbdarea. Un alt lucru important sunt citatele pe care stai să le cauți pentru a avea sursa de inspirație pentru scris și nu în ultimul rând, faptul că deși nu ai nici o idee despre un lucru în care te-ai băgat din curiozitate, îl poți finaliza cu mândrie față de tine și față de cei ce au avut răbdare să te învețe”. – Bianca Bîgiu, clasa a X-a B, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Acest proiect m-a ajutat să îmi dezvolt creativitatea și să apreciez mai mult caligrafia. Mă bucur că am făcut parte din acest proiect și că am cunoscut niște persoane minunate”. – Diana Lința, clasa a IX-a, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Mă bucur din suflet că am avut ocazia să fac parte dintr-un proiect așa de minunat ca acesta. Datorită lui mi-am descoperit o nouă pasiune, noi prieteni și mi-a demonstrat încă o dată ce rol esențial are arta în viața noastră”. – Ioana Stănică-Marinescu, clasa a IX-a I, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Am intrat în acest proiect cu entuziasm și acum, la sfârșit de an, pot să spun că am terminat cu și mai mult entuziasm, cu o energie debordantă și cu un zâmbet mare pe buze adus de colegii mei. A fost o plăcere să colaborez cu atâția oameni minunați în cadrul acestui proiect de caligrafie și aștept cu nerăbdare

să iau parte la aceeași experiență minunată”. – Iulia Stanciu, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Ținând cont de profilul la care mă aflu, matematică-informatică intensiv informatică, n-aș fi zis niciodată că voi participa la un asemenea proiect. Caligrafia m-a ajutat să mă relaxez, să mai scap de stresul de la școală. M-a ajutat să realizez că scrisul de mână e important, indiferent de calea pe care ne-o alegem. Este un mod simplu de a îți exprima creativitatea și starea de spirit pe care o ai în momentul respectiv”. – Teodora Rusu, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Acest proiect m-a ajutat să descopăr că scrisul chiar poate fi o terapie și mă bucur că prin intermediul acestuia mi-am descoperit o nouă pasiune. Sunt recunoscătoare tuturor celor care au dat viață acestui proiect și sper să aibă cât mai mult succes în viitor”. – Clara Țacore, clasa a IX-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Acest proiect mi-a deschis noi orizonturi și m-a ajutat să descopăr și să explorez arta scrisului. Proiectul a fost foarte frumos și inspirațional și mă bucur că m-am înscris!” – Ioana Buzaș, clasa a IX-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Mi-a plăcut extrem de mult activitatea și proiectul în sine! M-a ajutat să redescopăr satisfacția scrisului de mână și să-mi dezvolt o arie mai creativă, stând departe de micile ecrane care ne guvernează! Aș dori să particip și anul următor, deoarece timpul petrecut scriind acel caiet și făcând acele cărți poștale a fost, cu adevărat, de calitate, încărcându-mă cu energie pozitivă!” – Ioana Danciu, clasa a IX-a B, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Participarea la proiectul de Caligrafie a fost o experiență unică și interesantă pe care aș dori să o repet și pe care o recomand. Participanții sunt destul de prietenoși și talentați, iar organizatorii înțelegători și cooperanți. Aș vrea să continui acest proiect pentru a promova caligrafia care nu mai este de actualitate”. – Rebeca Radu, clasa a IX-a J, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Participarea la proiectul de caligrafie a fost o șansă pentru mine. Prin intermediul acestuia am învățat cum să fiu consecventă și cum să respect termenele limită. De asemenea, mi-a oferit ocazia să fac parte dintr-un colectiv de oameni serioși, care să mă motiveze să termin acest proiect”. – Teodora Calfa, clasa a X-a H, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Mi-a plăcut foarte mult acest proiect, m-a ajutat să mă relaxez și să îmi exerseze scrisul de mână. Colegii au fost minunați, am avut o coordonare foarte bună, am colaborat foarte bine împreună. Vreau să particip și anul viitor pentru că scrisul de mână este o artă, iar eu consider acest lucru foarte frumos și interesant”. – Răzvan Radu, clasa a XI-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„O să încep spunând că mi-a plăcut foarte mult; am învățat tehnici noi de scriere și de așezare în pagină. Este o modalitate bună de a petrece timpul liber și, de asemenea, o cale de a te relaxa, făcând ceva productiv. Abia aștept să particip și anul următor. O să le recomand și altor colegi și/sau prieteni din alte clase să participe!” – Andreea Mihăilescu, clasa a IX-a D, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Acest proiect m-a învățat ce este consecvența, m-a ajutat să descopăr că pot face altceva cu timpul meu liber – să creez un portal către vremea când scrisul de mână reprezenta o artă. Am încercat diverse stiluri și instrumente de scris, gândindu-mă cum în trecut, când tehnologia nu era atât de avansată, se transmiteau mesaje, scrisori de dragoste, informații de stat sau se scriau sentințe. Am învățat să coordonez un număr mare de colegi și să îi ajut să descopere - Caligrafia - Arta Scrisului”. – Maria Bălălău, clasa a XI-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

Anul școlar 2019-2020:

„Caligrafia, arta scrisului, m-a ajutat să mă descopăr pe mine și să înțeleg că ceea ce ne definește pe noi se află în interior, nu în exterior. Această activitate m-a liniștit și m-a făcut să mă bucur mai mult de momentele frumoase. Mă bucur că am făcut parte din acest proiect minunat în care suntem liberi să ne exprimăm gândurile, ideile și sentimentele”. – Iuliana Sandu, clasa a IX-a C, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Proiectul extrașcolar – Caligrafia – arta scrisului a fost o experiență unică în care m-am implicat cât de mult am putut. Mi-am dat seama că scrisul înseamnă mult decât niște cuvinte puse pe o foaie de hârtie”. – Andreea Dumitru, clasa a X-a C, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„Proiectul extrașcolar “Caligrafia – arta scrisului” s-a dovedit a fi o experiență unică, nu cred că am participat la un proiect care să promoveze la fel de bine arta scrisului și minunata limbă română. Am învățat noi stiluri prin care mă pot exprima și am fost inspirată să încerc ca toate caietele mele să aibă un aspect impecabil”. – Amalia Elena Ilie, clasa a X-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„*Caligrafia – arta scrisului* reprezintă nu doar o metodă de relaxare, ci și o veritabilă sursă de dezvoltare personală. Nu a fost altceva decât un moment de respiro printre multe lucruri stresante. Am doar cuvinte de laudă pentru acest proiect și dacă aș mai avea ocazia să particip încă o dată, nu aș ezita”. – Taryn Aurora Ivan, clasa a X-a C, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Proiectul *Caligrafia – arta scrisului* este o modalitate bună de a petrece timpul liber și, de asemenea, o cale de a te relaxa, făcând ceva productiv. Este al doilea an în care particip și pot spune că este o abilitate utilă, care oferă o amprentă personală mesajelor noastre. Exersând scrisul într-un caiet, agendă sau chiar pe niște foi, te ajută să te relaxezi scriind versuri din melodiile preferate, replici din filme sau chiar citate din cărți. Îți lasă imaginația să se extindă și poți chiar să le scrii celor dragi mesaje personalizate”. – Andreea Mihăilescu, clasa a X-a D, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Consider că proiectul *Caligrafia arta scrisului* m-a ajutat să scriu mai frumos și mai îngrijit. De asemenea, îmi place ideea de a readuce în atenția lumii o artă care e pe cale de dispariție în zilele contemporane. Îmi apreciez toți colegii care au participat la acest proiect prin intermediul căruia am avut ocazia să-i cunosc mai bine. Caligrafia m-a ajutat să mă relaxez și să descopăr o abilitate pe care nu știam că o am și pentru aceasta le mulțumesc tuturor celor care au participat la organizarea acestui proiect deosebit”. – Raluca Marin, clasa a IX-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Proiectul *Caligrafia arta scrisului* este o activitate deosebită care m-a ajutat să mă relaxez în timpul școlii. Prin scris și desenat am putut să îmi relaxez mintea și să mă concentrez la teme și la învățat. Cu acest prilej, am acumulat multe informații, cum ar fi poezii, citate, melodii și multe alte lucruri minunate pe care înainte nu le știam. Este un proiect deosebit și rar poți participa la o astfel de experiență cu oameni superbi”. – Denisa Banu, clasa a X-a C, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Proiectul *Caligrafia arta scrisului* m-a ajutat să descopăr și să intru în lumea unei noi forme artistice, și anume caligrafia. De asemenea, m-a motivat să lucrez alături de ceilalți și să mă inspir de la ei. Este un mod frumos și constructiv de a îmi petrece timpul liber și de aceea mi-a plăcut foarte mult!” – Ioana Alexandra Buzaș, clasa a X-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Proiectul *Caligrafia - arta scrisului* de când m-am implicat în el, mi-a cultivat un talent pe care până anul trecut nu am știut că îl am, și anume scrisul caligrafic. Prin munca pe care o impune, m-a ajutat să-mi dezvolt mâna la scris, să spun așa. De asemenea, m-a ajutat să cunosc mulți oameni faini și am legat prietenii. Este un proiect deosebit ce îți stărnește creativitatea și îți dezvoltă abilitățile”. – Alexandra Bianca Sultana, clasa a X-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Proiectul *Caligrafia - arta scrisului* m-a ajutat să îmi descopăr o nouă pasiune. Acest proiect m-a ghidat spre mai multe tipuri de scris. De asemenea, pe parcursul proiectului am legat noi prietenii”. – Andrei Darius Costache, clasa a X-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„*Caligrafia - arta scrisului* din punctul meu de vedere este un proiect unic și de asemenea folositor. Ne perfecționăm modul de a scrie și în același timp ne mândrim cu patria noastră. Devenim mai creativi și ne maturizăm în același timp”. – Luiza Andreea Anghelina, clasa a X-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Caligrafia semnifică manifestări artistice mai ușor accesibile străinului dornic de a se apropia de cultura extrem-orientală. Aceasta este adesea privită ca o formă de artă, care respectă reguli, folosește instrumente și se conformează înțeleșurilor. Mai simplu, o putem defini ca fiind abilitatea complexă de a reprezenta cursiv, expresiv și citeț semnele grafice. Cuvântul «caligrafie» vine din limba greacă, de la cuvântul «kalligraphia», unde «kalli» înseamnă frumos, iar «gráphia», scris. Prin urmare, caligrafia reprezintă, pe scurt, scrisul frumos. Această artă, are numeroase beneficii. Caligrafia, indirect (dar foarte profund), ordonează gândurile și structurează mintea. Și o face sub formă de artă. În primul rând, caligrafia dezvoltă limbajul. Atunci când vrei să scrii o scrisoare, vei avea timp să îți alegi cu grijă cele mai potrivite cuvinte. Astfel, acest proces îți va îmbogăți modul în care citești și te exprimi în scris și îți va îmbogăți vocabularul.

În al doilea rând, îmbunătățește memoria. În comparație cu scrisul la tastatură, scrisul de mână te poate ajuta să ai o memorie mai bună. Vei reține mai ușor informațiile pe care le scrii și îți vei îmbunătăți și gândirea critică. Totodată, aceasta dezvoltă creativitatea. Scrisul de mână îți va dezvolta creativitatea, pe care nu ai putea să o stimulezi dacă folosești tastatura încontinuu. În concluzie: «A scrie frumos înseamnă și o disciplină a minții», spunea Mihai Șora”. – Cristina Simion, clasa a IX-a C, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„*Caligrafia - arta scrisului* reprezintă un mod plăcut și relaxant prin care te poți deconecta de lumea exterioară și stres. Proiectul de caligrafie te poate ajuta, întrucât este o activitate prin intermediul căreia îți poți manifesta gândurile și sentimentele liber. Totodată, poți face cunoștință cu persoane deosebite,

reprezentând o modalitate de a socializa degajat”. – Ana Mari Ilinoiu, clasa a X-a J, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„*Caligrafia - arta scrisului* m-a ajutat să îmi exerseze scrisul, dezvoltându-mi latura artistică. Am învățat diferite modalități de scriere și, pe lângă acestea, o nouă metodă de relaxare ce mi-a fost foarte eficientă. Odată cu implicarea în acest proiect mi-am descoperit un nou talent și îmi doresc să rămân în proiectul acesta o perioadă cât mai lungă de timp, deoarece am alături numai persoane minunate și deosebite. De asemenea, sunt foarte recunoscătoare doamnelor profesoare implicate”. – Gabriela Anghelache, clasa a X-a A, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Proiectul extrașcolar *Caligrafia - arta scrisului* m-a ajutat să mă eliberez de stresul acumulat zilnic. Am învățat să am răbdare și să acord mai multă atenție lucrurilor care mă pasionează. Scriind, am realizat faptul că secretul este să exersezi până când ajungi la rezultatul dorit. Sunt foarte recunoscătoare că am avut oportunitatea să fac parte din acest proiect deosebit!” – Denisa Georgiana Tamaș, clasa a X-a J, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„Proiectul *Caligrafia arta scrisului* m-a ajutat să mă dezvolt din multe puncte de vedere. Această experiență m-a ajutat să îmi deschid orizontul și să gândesc în perspective mai înalte”. – Ana Maria Pîrvu, clasa a X-a H, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„Consider că proiectul *Caligrafia arta scrisului* m-a ajutat să descopăr încă o latură artistică a mea: scrisul caligrafic. Prin acest proiect, nu numai că m-am concentrat asupra scrisului frumos de mână, dar m-am și relaxat. De asemenea, încurajez cât mai mulți oameni să se oprească asupra acestei arte care nu mai are, din păcate, importanță în viețile multora. UN PROIECT MINUNAT, ÎN CARE SUNT IMPLICAȚI OAMENI MINUNAȚI!” – Maria Ichim, clasa a X-a E, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

În anii școlari 2020-2021, 2021-2022 și 2022-2023, elevii participanți la proiect nu au mai fost așa dornici să-și exprime impresiile. Au fost anii în care cu toții ne-am interiorizat și nu ne-am mai exprimat gândurile. Trecând prin acea perioadă neobișnuită, fie copil, fie adult, ne-am închis cu toții în noi și abia din anul școlar 2024-2025, când am reluat proiectul dedicat caligrafiei, am observat o schimbare la tineri, o revenire la ceea ce a fost înainte de martie 2020, adică mai comunicativi, mai veseli și deschiși.

Anul școlar 2020-2021:

„Proiectul *Caligrafia - arta scrisului* ne-a ajutat pe noi, elevii, să ne exprimăm autenticitatea prin scris și desen”. – Măriuca Anda Neagu, clasa a IX-a I, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești.

„În opinia mea proiectul *Caligrafia - arta scrisului* ne-a ajutat în special pe noi, participanții acestuia prin intermediul citatelor motivaționale despre viață; iubire; educație și prin desenele inspiraționale. Acestea ne-au motivat să ne urmăm visurile!” – Andreea Roxana Brebeanu, clasa a IX-a I, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

„În opinia mea, proiectul *Caligrafia - arta scrisului* este un proiect ingenios, prin intermediul căruia am dat frâu liber imaginației și am realizat feliicitări cu desene minunate și mesaje optimiste!” – Antonia Rașoga, clasa a IX-a I, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești.

Din anul școlar 2021-2022 nu avem impresii.

Anul școlar 2022-2023:

„Este o experiență minunată și mi-am dorit să capăt experiență. Îmi place foarte mult să scriu de mână. Și chiar este minunat să faci acest lucru. Prefer să scriu de mână în general pentru că poți să-ți exprimi mai ușor gândurile”. – Alexandra Cîrstea, clasa a X-a H, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” Ploiești.

„Acest proiect ne reamintește de scrisul de mână. Acum toți tinerii sunt cu tastaturile, telefoanele și nimeni nu prea mai scrie de mână. Am vrut să ne reamintim cum este”. – elev anonim.

La vernisajul expoziției din iunie 2023 doamna prof. dr. Elena Butunoi spunea: „Proiectul din Caragiale a pornit de la ideea că fiecare adolescent are nevoie de exprimare. Exprimarea constă în gânduri, dar și în gânduri scrise. Și uite așa, în urmă cu opt ani a apărut ideea «Caligrafia arta scrisului». Să-ți pui gândurile pe hârtie, dar nu oricum. Într-o exprimare frumoasă aproape de artă cu convingerea că cineva îți va citi spusele”.

Cu aceeași ocazie, doamna profesoară a mai menționat: „Proiectul educațional - «Caligrafia - arta scrisului» a fost o activitate cu impact major în rândul elevilor din Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești. Mesajele scrise de elevii participanți la proiect au transmis dragostea și interesul lor pentru literatură, istorie, știință. Proiectul a contribuit la dezvoltarea personalității elevilor prin implicarea directă a acestora pe tot parcursul anului școlar. Apreciez activitatea și buna colaborare cu muzeograful Monica Cîrstea, din cadrul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova, care a susținut elevii în realizarea

mesajului scris pe Cartea poștală și a făcut vizibilă activitatea desfășurată în cadrul proiectului educațional prin expozițiile organizate în cadrul muzeului. Mulțumim întregului colectiv al muzeului pentru promovarea proiectului și pentru rodnică și elegantă colaborare”.

Anul școlar 2024-2025:

„Caligrafie, caligrafie, caligrafie...

Ce este aceea?

E un fel de text fotografie

N-am știut, dar, am prins ideea,

Că este un fel de a da viață

Literelor mărunte, ce par aride.

Căci privirea cititorului se agață

De forme și culori timide.

Caligrafie, caligrafie, caligrafie

Artă, artă, artă, iconografie”. – Ioana Pîrcălabu, clasa a XI-a B, Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești.

„Cum ar fi viața mea fără scris și fără litere? Trăim acum într-o lume a tehnologiei, unde totul se face automat și îmi dau seama că încet, încet, se uită una dintre cele mai simple și frumoase activități pe care le putem face cu mâinile noastre: scrisul exprimat prin caligrafie. Fiind o fire fascinată de trecut, orele de atelier petrecute scriind cărți poștale sau texte caligrafice m-au făcut să înțeleg că scrisul caligrafic este o expresie a creativității și a eleganței”. – Ana-Maria Cosma, clasa a XI-a B, Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești.

„Tema expoziției a declanșat în mine amintiri: poveștile de dragoste ale bunicilor așternute pe hârtie, sentimente ce curg în inimi îndrăgostite. Întotdeauna m-au fascinat scrisorile frumos caligrafiate, ce fac puntea între trecut și prezent, ce devin în timp o mărturie pentru viitor. Inimă conectată cu inimă într-o frumoasă armonie” – Ilinca Paraschiv, clasa a XI-a B, Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești.

„Caligrafia este arta de a-ți dăruia cuvintele, din inimă, unei persoane dragi. Ea reprezintă amprenta eternă a fiecărei experiențe care ne-a modelat. Prin fiecare linie trasată și fiecare buclă conturată, ne așternem sufletul pe hârtie — un suflet care, în vremurile pe care le trăim, pare că nu mai știe cum să se traducă. Timpul petrecut lucrând la tema propusă de Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova a fost o gură de aer curat în epoca „tastelor grăbite”. – Daria Trașcă, clasa a XI-a B, Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești.

„Ce îmi place la caligrafie este faptul că felul în care sunt scrise cuvintele e la fel de important ca textul propriu-zis, oferindu-mi, astfel, misiunea de a susține mesajul operei prin formele și culorile literelor. Participarea la această expoziție mi-a oferit ocazia de a mă concentra asupra acestui aspect și de a experimenta cu această formă de artă, care provoacă la răbdare și expresivitate”. – Adriana Ilieș, clasa a XI-a B, Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești.

„Caligrafia este ca o melodie. Așa cum notele dansează în partituri, liniile curbe și petele de cerneală se aștern melodios pe bucățile de hârtie. Fie că asculți o melodie sau citești un text literar, poți simți emoții dincolo de mijloacele de comunicare. Ambele au un tempo, un ritm și amprentă personală, reflectând starea sufletească a celui care le creează”. – Ana Tudose, clasa a XI-a B, Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești.

„Caligrafia – dansul tăcut al cernelei pe hârtie,

Unde literele prind viață sub mâna care le mângâie.

E o șoaptă veche, scrisă cu grijă,

O artă ce îmbracă cuvântul în veșminte de eleganță.

Fiecare linie e o respirație,

Fiecare buclă – o bătaie de inimă,

Iar spațiile albe – tăceri pline de sens.

Caligrafia nu e doar scris, ci simțire,

O rugăciune trasată cu vârful peniței”. – Alexandra Bănuță, clasa a XI-a B, Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești.

„Fiecare scrisoare poartă în ea o poveste, dar cel mai fascinant lucru este stilul caligrafic în care aceasta este scrisă. Nu este vorba doar despre estetica literelor, ci despre emoția care pare să se regăsească în scrisul expeditorului. Deodată, cuvintele nu mai sunt simple înșirări, ci devin purtătoare de dor, speranță și iubire. Pentru că, în fond, caligrafia nu înseamnă doar frumusețea unei litere, ci o expresie a răbdării și a

griji, un semn că ceea ce vrei să spui contează cu adevărat”. – Alexandra Dan, clasa a XI-a B, Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești.

Despre proiectul de caligrafie am povestit și în cadrul unor emisiuni la radio³³ și TV³⁴.

Concluzii

Una dintre concluzii ar fi că în pofida tehnologiei care a sedus pe majoritatea dintre noi și a devenit parte integrantă din viața noastră, arta scrisului de mână nu trebuie uitată. O altă concluzie ar fi că, paradoxal, cu cât evoluează mai mult tehnologia, cu atât mai mult scrisul de mână este reintrodus în rutina zilnică.

Pentru mine a fost o mare bucurie să coordonez din partea Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova alături de distinsele doamne profesoare, dragi colaboratoare ale muzeului, acest minunat proiect dedicat scrisului de mână. Am îndrăgit acest proiect de caligrafie deoarece pentru mine scrisul de mână a fost o parte integrantă a procesului de memorare în perioada cât am fost elevă, studentă și îmi este și în prezent de mare ajutor. Poate de aceea am dorit ca proiectul educațional de caligrafie să se încheie la fiecare sfârșit de an școlar cu o expoziție.

Îmi aduc aminte cu drag cum în perioada desfășurării acestui proiect de caligrafie doamna prof. dr. Elena Butunoi îmi spunea: „Să așterni pe hârtie gânduri, emoții, dorințe – este un miracol al scrisului de mână. Proiectul dedicat scrisului de mână este pentru mine și elevii ploieșteni, un manifest spre aducerea aminte a caligrafiei predate cândva în România, în clasele primare”.

Mesajul pe care am dorit să-l transmitem prin acest proiect expozițional publicului vizitator a fost că, în era tehnologiei tot mai inteligente, care ocupă timpul copiilor, tinerilor și adulților într-un procent foarte mare, ne-am gândit să-i reconectăm pe toți la scrisul de mână.

De asemenea, prin acest proiect am dorit să arătăm celor care trec pragul muzeului că se pot exprima și în alt mod decât cel virtual, prin scris caligrafic specific vremurilor de altădată. De ce? Pentru că caligrafia – această artă a scrisului frumos de mână, te conduce spre o lume fascinantă, plină de imaginație și creativitate. Scrisul de mână este o terapie pentru suflet, o formă de relaxare și, în același timp, emoție, deoarece cuvintele fac legătura între oameni. Psihologii spun: „Creierul își pierde din funcții în momentul în care doar tastăm”, iar în scrisul de mână se imprimă personalitatea fiecăruia, acesta fiind unic și personal.

Am derulat și două proiecte expoziționale cu titluri diferite: „Ilustrații din cuvinte – expoziție de caligrafie”³⁵ și „Caligrafic. Amprente cursive”³⁶, care au în comun aceeași temă – caligrafia, arta scrisului frumos de mână ce revine în actualitate în pofida digitizării tot mai exagerate. Tinerii participanți la acest proiect de caligrafie au înțeles cât de important este scrisul de mână, chiar și în era tehnologiei, lucru transmis și în mesajele lor.

Concluzia finală despre acest proiect ar fi: Caligrafia are un rol important în dezvoltarea abilităților cognitive, lingvistice și de memorare, în timp ce competențele digitale devin esențiale într-o lume dominată de tehnologie. Nu minimizăm această digitizare, însă, precum spunea Umberto Eco: „dacă nu există școli de caligrafie, să le inventăm”.

³³ <http://www.romaniadenota10.ro/2021/03/11/radio-bucuresti-fm-caligrafia-arta-scrisului/>

³⁴ https://www.youtube.com/watch?v=M2Pi_5vQe4U

³⁵ <https://www.facebook.com/Muzeul.de.Istorie.Ploiesti/videos/290519799023086>

³⁶ <https://muzeuldeistorieprahova.ro/expozitia-caligrafic-amprente-cursive/>

Ilustrații

Fig. 1 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2017

Fig. 2 Atelier desfășurat în cadrul proiectului educațional, decembrie 2016

Fig. 3 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, decembrie 2017

Fig. 4 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2018

Fig. 5 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2019

Fig. 6 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2019

Fig. 7 Atelier desfășurat în cadrul proiectului educațional, noiembrie 2019

Fig. 8 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2020

Fig. 9 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2020

Fig. 10 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2020

Fig. 11 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2021

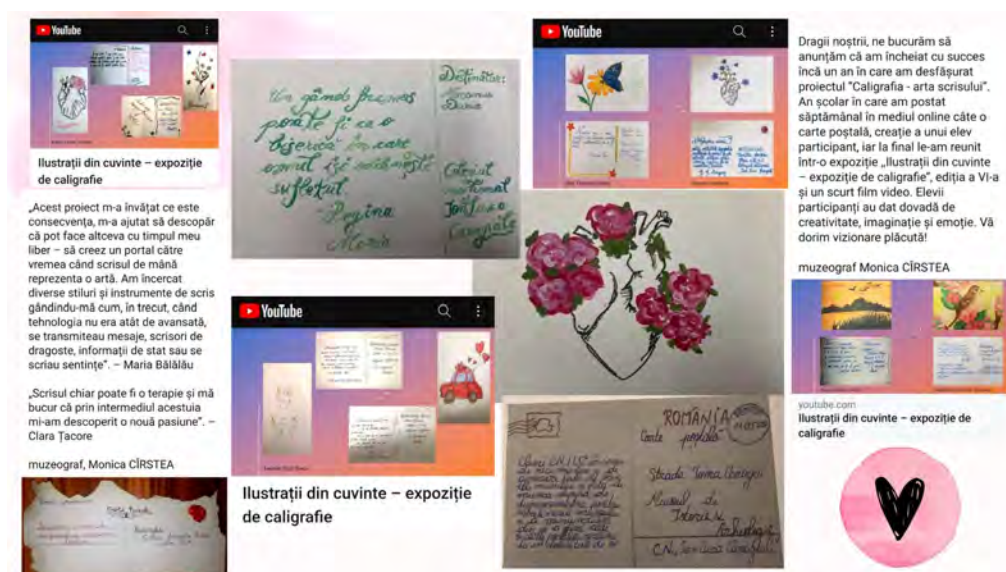

Fig. 12 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2021

Fig. 13 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2022

Fig. 14 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2022

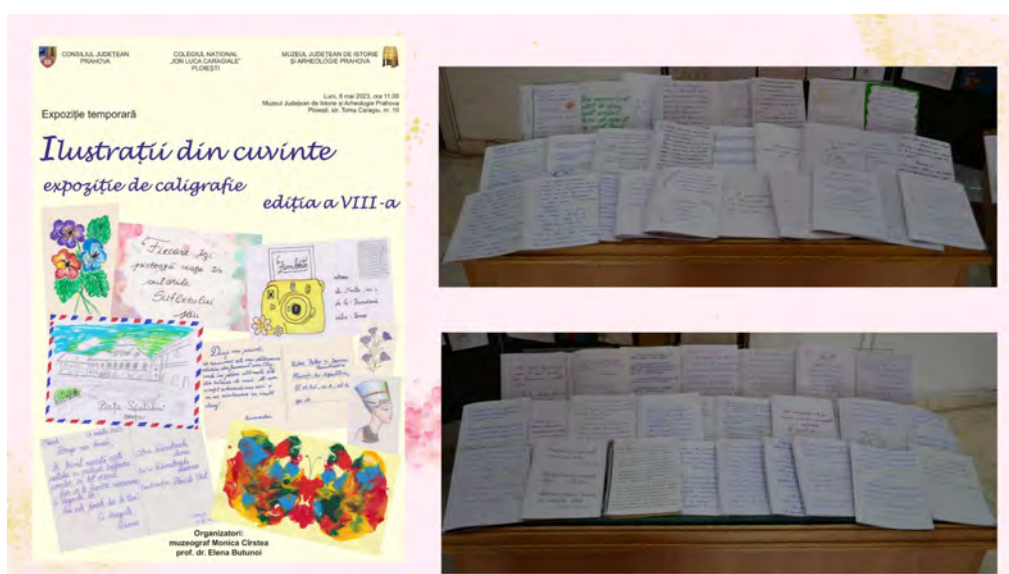

Fig. 15 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2023

Fig. 16 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2023

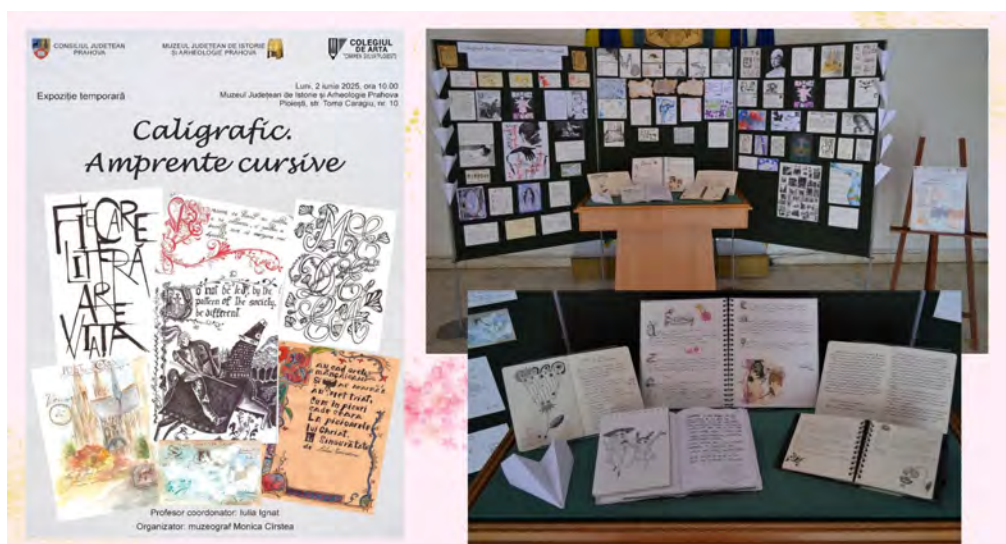

Fig. 17 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2025

Fig. 18 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2025

INTERFERENȚE. TRECUT, PREZENT, VIITOR

Fig. 19 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2025

Fig. 20 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2025

Fig. 21 Aspecte din cadrul proiectului expozițional, iunie 2025